

A Szerkesztőnő által homályosan

Már nagyon vártam az Üvegezőnőt. Levelében titokzatosan utalt rá, hogy jelentős események történtek életében, amióta nem találkoztunk. Mikor is láttuk egymást legutóbb? Lehet annak már tizenöt éve. Vagy talán még több is. Amilyen hirtelenséggel tört be az életembe jugoszláviai háború elején az ezerkilencszázkilencvenes években – teljesen felforgatva addigi szokványos mindennapjaimat –, olyan hirtelen és titokzatosan távozott. Valószínűleg elmenekült valahová a háború elől. Utolsó levelében utalt rá, hogy meg fogja ölni névrokonunkat, a Művésznőt, mégsem hiszem, hogy ő okozta a Művésznő titokzatos halálát, hiszen még mindig nem derült fény arra, mi vagy ki oltotta ki az életét. Milyen furcsa, mostanra már csak az Üvegezőnő régen nálam hagyott fényképekkel és levelekkel megtömött táskái és kartondobozai emlékeztetnek rá, és a Művésznőre, valamint azokra a viharos eseményekre éppúgy, amelyek az ő megjelenése óta bekövetkeztek az életemben. Lehetséges, hogy ezek a táskák és dobozok lennének az emberi élet tárgyiasult darabjainak megőrzői, és az elfelejtett emlékekből élősködő lelkek is, akik a kihullott hajszálakat gyűjtik össze? Ezek a dobozok az idő múlásának, a lélegzés ki-beáramlásának megőrzői, melyekben a kilélegzés elmúlás nélküli, a belélegzés keletkezés nélküli: az egymás után következő lélegzésük pedig a folyamatosan keletkező jövő, mely hajszálként növekszik, hogy aztán kihulljon és elporladjon, a szálló port pedig én belélegezem, az sárrá váljék bennem, hogy majd agyagtesttel új lényként élősködjem régi életemen.

Ahogy számos jelenség előre jelzi a villám közeledtét, akként az én életemben is, már sok évvel ezelőtt borzongató előjelek sejtették, hogy egy fantom készül behatolni világomba. Az Üvegezőnő talán nem is egyéb, mint egy műalkotás, melynek nincs is benső tudata, és úgy jött létre az alakatlan tömegből, mint a kristály, örökké egyforma törvények szerint? Vagy mikor fülledt napokon az elektromos feszültség a tűrhetetlenségig fokozódik, míg végül villámokban sül ki, vagy ahogyan a bűnös gondolatok felhalmozódását, melyek megmérgezik ennek a városnak levegőjét, egy hirtelen kitörés követi, valami lelki robbanás, mint a természetben a villám? Vajon az én életemben mindez az Üvegezőnő személyében öltött alakot, kinek arcvonásaiban, viselkedésében a tömeglélek szimbóluma nyilvánult meg?

Egyre több kérdés merül fel bennem, melyre nem találok választ és ez csak növeli szorongásomat. Attól is rettegek, hogy egy idő óta felfedeztem magamban azt a kellemetlen képességet, hogy mindenütt intó, jelentéssel bíró formákat látok, melyek magányos óráimban és álmaimban óriássá növekednek, bennem pedig kínzó bizonyosság ébredt, hogy

akaratom ellenére valami vagy valaki kiszívja igazi lényemet, hogy fantomként belém költözhessen, és testemben alakot ölthessen, a történésekre később álmokként emlékezzem.

Lám, ez a kézfej sem az enyém, hanem valaki idegené. Sok évvel ezelőtt, álmomban megmarta valami vagy valaki a kézfejemet. Felsikoltottam. Rosszul lettem. Mintha valaki a testemen keresztül üzent volna, hogy mostantól a testem megbízható médium lesz számára. Egyszer álmomban láttam ehhez hasonló kézfejet. A hozzá tartozó testet súlyos, zöld borostyán szövevény nőtte be és szürcsölte belőle a nedvet. Az amorf anyag lassan alakot kezdett ölteni, majd különböző bokrocskák keletkeztek rajta, melyek leváltak a legváltozatosabb formát véve föl. A fej helyén már csak egy burjánzó folyondár-bozót élősködött. A száj a felhasított zsákból vicsorgó, mindent felzabáló zöld folyondár-gyomor volt. A szemek helyén, középen egy kék üreg álmodott. Hatalmasra burjánzott és félelmetes növényiszörnyeteget láttam, kinek elszáradt, és megfeketedett ágacskákká váltak végtagjai. Nem volt bennük élet. A Kutypofájú megszületett. Most Budapesten, a Soroksári úton, a szomszéd épület elgazosodott telkén élősködik.

Crrriii! Crrriii! Crrriii! Crrriii! Crrriii! Crrriii! Crrriii! Crrriii! Crrriii!

Az ajtócsengő szaggatott és éles hangja annyira megriasztott, hogy kezemből kiesett és apró szilánkokra tört a kristály borospohár. A lábam is megváltozott az utóbbi időben: súlyosnak érzem, mintha agyagból volna gyúrva, és kékes visszerek kanyarognak egy idegen végtag repedéseiben. Feltápaszkodtam a heverőről, és ajtót nyitottam.

– Elnézést kérek a késésért – szabadkozott –, de itt, Budapesten, még mindig nehezen tájékozodom – hadarta, levegő után kapkodva.

Ha nem tudtam volna előre, hogy most kell érkeznie az Űvegezőnőnek, nem ismertem volna meg, annyira megváltozott. Az ő arcán is meglepetés látszott, mikor meglátott engem. Hát, igen... én is megváltoztam. Elvettem tőle bőröndjét, beljebb tessékeltem. Leült velem szemben, ellenfényben, háttal az ablaknak. Borral kínáltam, de csak vizet kért. Sokáig hallgattunk. Nézegettük egymást. Ziháló lélegzése és nyugtalan lelke között van-e összefüggés, kérdeztem magamban. Ami neked megfoghatatlan lélek, nekem sűrű fal – hallottam gondolatait. Meglepődtem ezen az új, gondolatolvasói képességemen, és tovább hallgattam belső monológját: – Megfoghatod-e a levegőt? Bizony mondom, meg. Csak amit hordoz, azt nem. Megiszod a bort és érzed a mámort. Megfoghatod-e a mámort? A lélek a bor. Ő hordozza a mámort.

Miután megnyugodott a légzése, megszólalt:

– Hát, igen, megváltoztam. Miként Ön is, kedves névrokonom.

– Ennyire lerí rólam? – kérdeztem kellemetlenül meglepődve.

– Majd ha kedve tartja, elmondja, mi történt magával, mióta nem találkoztunk – nyugtatott meg.

Valóban, nem volt kedvem most beszámolni az elmúlt évek történéseiről. Inkább megkérdeztem, mi járban van, milyen esemény hatására látogatott meg, olyan sok év után.

– Én most a Helyettesítő asszony vagyok – mondta. – Egy idő óta én helyettesítem névrokonunkat, a Művésznőt. Tegnap Visegrádon tartottam egy előadói estet, tavaly pedig Szigligeten. Készültek fényképek mindkét előadásról, és mindegyik csak egyszer adható elő – közölte velem tárgyilagosan.

Emlékszem, a Zebegényben tartott szerepléséről olvastam régen egy újságban, és a cikk szerzője nevezte el akkor találoán *Helyettesítő asszonynak* az Üvegezőnőt még a kilencvenes években, a jugoszláviai háború idején. Hogyan képes a helyettesítésre?

– Mint Ön is tudja, az évtizedek során sok írásos dokumentumot, fényképet és hanganyagot gyűjtöttem össze a Művésznőről – mondta, mintha kitalálta volna gondolatomat. – Bármennyire is megkeserítette életemet Újvidéken az ő jelenléte, meglepő módon mégis elveszettnek éreztem magam nélküle, amikor a háború kitörésekor hirtelen nyoma vészett. Ezért szántam el magam, hogy titokban helyettesítem. Nemrégén itt, Budapesten, a Petőfi Irodalmi Múzeumban helyettesítettem a Művésznőt.

Ez a hihetetlennek tűnő esemény hogyan kerülhette el a figyelmemet, tépelődtem magamban.

– Nagyon örülnék, ha elmesélné, hogyan helyettesítette a Művésznőt – kérleltem. Nem lepődött meg kérésemen, sőt, mintha már felkészülten várta volna, hogy beszámoljon erről az eseményről.

Időközben beesteledett, és homály-batyuk tornyosultak a szoba zugaiban, valamint köztem és az Üvegező között. Arca homályrongyoktól lett foltos. Az ablak melletti íróasztalon csak a laptop képernyője pislogott, és mintha időnkénti felvillanásaival szerte akarta volna oszlatni a ránk telepedő sötét leplet. Nemsokára megszólalt vendégem:

– Budapest belvárosában, a gyönyörű Károlyi palota első emeleti, bordó színű és aranyozott mintás falú tükrös terme közepén, a pazar csillár alatt, fekete csipkeruhában és estélyi frizurával a villanyhajtású Singer varrógépnél ülve, elmélyülten varrok és mintákat hímezek színes vászondarabokra. Ekkor belép a terembe egy középkorú, nyurga férfi, őszülő, vöröses hosszú haját copfba fonva, gurulós bőrdönt maga után húzva, és láthatóan meghökken, amikor a Művésznő helyett engem talál a pódiumom. Bátorítóan nézek rá, ő pedig tanácstalanságát leplezve bőrdöntjén matat, majd elhatározza, hogy nem csinál botrányt, és leül a pódiumon levő kis asztalhoz. Pontosan erre számítottam. Elővesz egy újságot, egy kis idő múlva a cégkereső telefonkönyvet, az *Arany Oldalakat* lapozgatja. „Nem a szavak embere vagyok” – harsogja kitaratóan, de a szavai egyre inkább összeavarodnak. Én egyre nagyobb önbizalommal és vidáman hímezem, lyuggatom a lila, sárga és fekete vászon-darabokat, miközben madarakat eregetek ki a torkomból. A rózsaszínű vászondarabból egy kis tarisznyát készítettem. A férfi odajön hozzám, megkínál a kilyuggatott sajtjal. Elfogadom a sajtot, majd felállok, és beteszem a sajtot a tarisznyába, melyre egy stilizált, rombusz alakú, csinos pinát hímeztem. Egy pillanatig elgondolkozva állunk egymás mellett. Aztán a fal mellől felveszem a kézi villanyfúrógépet. Odamegyek a férfi asztalához, és lyukakat fúrok a telefonkönyvbe. Amíg én fúrok, a férfi a jegyzeteiből felolvas egy szöveget, majd elégedetten nézi, mit művelek. Kezében kecses, női legyező, azal legyezi magát. Aztán átveszi tőlem a fúrógépet, folytatja fúrását, én pedig felmutatom neki a többi színes, hímezett vászonpartitúrát, és sorban leénekelem azokat. Amikor a férfi végzett az *Arany Oldalak* fúrásával, kis, fallikus alakú elemklámpájával bevilágítja a lyukakba, közben elénekeljük a kilyuggatott telefonkönyvet. Én is előveszem a zseblámpámat, mélyen besüllyesztem a számba. Ő is szájába veszi az övét. Bevilágítunk a tudatalattinkba. A két magányos zseblámpa titkolt, elhallgatott zugokba világít. Fénnyel a szánkban, befelé üvöltünk. ■ ■ ■

Ladik Katalin (Újvidék 1942. okt. 25.) 1992 óta Budapesten él. Tizenhét önálló kötete jelent meg, melyből néhány e-book formában. Idegen nyelvű fordításban nyolc önálló kötete jelent meg. Kötete a Kalligramnál: *A víz emlékezete* (versek, 2016)